

РЕАЛІЗАЦІЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ
У СЕРЕДНІХ ШКОЛАХ КАНАДИIMPLEMENTATION OF INFORMAL ENVIRONMENTAL EDUCATION
OF STUDENTS IN CANADA'S SECONDARY SCHOOLS

Стаття присвячена вивченню питання реалізації неформальної екологічної освіти школярів у середніх школах Канади. На основі вивчення процесу реалізації неформальної екологічної освіти школярів розглянуто особливості її впровадження в позаурочний час як в умовах школи в екологічних гуртках та клубах, так і в розгалуженій мережі установ позашкільного виховання, а саме на базі природних парків та центрів, ботанічних садів, музеїв, зоопарків, громадських організацій. Встановлено, що шкільні гуртки та клуби є ефективними осередками здійснення неформальної екологічної освіти у межах школи. Їхня діяльність, що заснована на принципах добровільності, науковості, відповідності матеріалу віку учня, практичної значущості отриманих знань, краєзнавства та взаємоповаги, поглиблює відповідні знання учнів, сприяє розвитку інтелектуальної та фізичної спроможності дітей, реалізує їхній творчий потенціал, розвиває природоохоронну ініціативу та світогляд молодого покоління. Природні парки, центри, ботанічні сади та музеї також відіграють важливу роль в екологічній освіті. Здійснення екологічної освіти на базі вищезазначених закладів дає молодому поколінню можливість дізнатися про рослинний та тваринний світ, середовище його існування та загрози його зникнення, отримати інформацію про своє місце в екосистемі і дослідити шляхи зменшення впливу на навколишнє середовище та зрозуміти роль природних парків та центрів, ботанічних садів, музеїв та зоопарків у збереженні біорізноманіття та сформуванню ставлення, поведінку і навички, необхідні для вирішення екологічних проблем. Діяльність громадських організацій та рухів і національних природоохоронних програм Канади, які впроваджують різноманітні види природоохоронної діяльності, є важливою складовою частиною екологічної освіти в Канаді і сприяє індивідуальному розвитку школярів та соціалізації особистості шляхом залучення їх до вивчення природи та розв'язання екологічних проблем.

Ключові слова: неформальна екологічна освіта, шкільні гуртки та клуби, ботанічні

сади, природоохоронний рух, громадські організації.

The article is devoted to the study of the implementation of informal environmental education of pupils in secondary schools of Canada. The peculiarities of its implementation in school environmental clubs and in an extensive network of extracurricular education establishments, namely on the basis of natural parks and centers, botanic gardens, museums, zoos and public organizations are considered. It is established that school clubs are effective centers of informal environmental education within the schools. Their activity is based on the principles of voluntariness, scientific character, compliance of educational material to the age of the student, the practical relevance of acquired knowledge, local history and mutual respect. It deepens the knowledge of students, helps to develop intellectual and physical abilities of children, realizes their creative potential, develops environmental initiatives and outlook of the younger generation. Natural parks, centers, botanic gardens and museums also play an important role in environmental education. Implementation of environmental education on the basis of the aforementioned institutions offers the young generation an opportunity to learn about flora and fauna, their habitat and the threat of their disappearance, to obtain information about their place in the ecosystem and explore ways to reduce the impact on the environment and understand the role of natural parks and centers, botanic gardens, museums and zoos in the conservation of biodiversity, and to develop the attitude, behavior and skills needed to solve environmental problems. The activity of public organizations, movements and national environmental programs in Canada that implement different environmental practices is an important component of informal environmental education in Canada. It contributes to the individual development of students and socialization of the individual by bringing them to the study of nature and solution of environmental problems.

Key words: informal environmental education, school clubs, botanic gardens, environmental movement, public organizations.

УДК 373.5.033-053.6(71)
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2020-20-1-10>

Поп О.Ю.,

асистент кафедри методики навчання іноземних мов
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Екологічна освіта в Канаді натеper є однією з пріоритетних галузей педагогічної освіти країни, що здійснюється не лише в урочний час у межах школи, але й в позаурочний час як у школах, так і за межами навчальних закладів середнього ступеня. Така освіта класифікується як неформальна екологічна освіта, що являє собою організовану освітню діяльність за межами формальної шкільної системи та містить різноманітні види діяльності з екологічної освіти та програми, що здійснюються суспільними організаціями, молодіжними угрупованнями, музеями, зоологічними парками, ботанічними садами та природними центрами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання реалізації неформальної екологічної освіти школярів у середніх школах Канади не є досить вивченим в українській педагогічній літературі. Бібліографічну основу цієї статті становлять першоджерела матеріалів конференцій міжнародного та місцевого значення з питань розвитку неформальної екологічної освіти, а також постанови та документи, прийняті різноманітними організаціями та товариствами, що займаються питаннями екології та екологічної освіти. Аналіз канадської педагогічної літератури з проблем реалізації неформальної екологічної освіти показав, що вивченню цього питання приділяється певна

увага з боку науковців. Роботи Л. Ахо, С. Беррі, Г. Вівер, Ш. Кананау, Дж. Курье, С. Мерфі, К. Сейкера, та Т. Флін містять напрацювання у сфері вивчення процесу реалізації неформальної освіти школярів у межах шкільних гуртків та клубів, ботаничних садів і природних парків та природоохоронних громадських організацій Канади.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність джерел наукової літератури, які містять інформацію щодо реалізації неформальної екологічної освіти в середніх школах Канади, це питання потребує подальшого вивчення та деталізації.

Мета статті – висвітлення різноманітних шляхів реалізації неформальної екологічної освіти школярів у середніх школах Канади.

Виклад основного матеріалу. Неформальна екологічна освіта спрямована на залучення учнів до вивчення та охорони довкілля у позаурочний час. Вона передбачає значний обсяг практичної природоохоронної діяльності з метою підвищення екологічної свідомості та формування екологічно доцільної поведінки молодого покоління. Неформальна екологічна освіта, яка враховує інтереси і здібності дитини, сприяє розширенню світогляду, стимулює саморозвиток та самореалізацію та формує її як особистість.

Значна увага в Канаді приділяється позакласній природоохоронній роботі в межах середньої школи. Вона відіграє важливу роль у комплексній роботі з розвитку екологічно свідомої особистості. На сучасному етапі в середніх школах Канади діє значна кількість різноманітних гуртків і клубів, спрямованих на виявлення та розвиток різнобічних інтересів, здібностей та обдарувань моло-

дого покоління, прищеплення інтересу до творчої та суспільно значущої діяльності та інтересу до вивчення та охорони довкілля зокрема. Шкільні гуртки та клуби природоохоронного спрямування є ефективними осередками здійснення неформальної екологічної освіти у межах школи. Їхня діяльність насамперед ґрунтується на спільності інтересів та добровільності, які створюють комфортні умови навчання та забезпечують розвиток і реалізацію молодого людини як особистості. Значення природоохоронних гуртків та клубів полягає також і в тому, що їхня діяльність розширює та поглиблює відповідні знання учнів, сприяє розвитку інтелектуальної та фізичної спроможності дітей, реалізує їх творчий потенціал, розвиває природоохоронну ініціативу та світогляд молодого покоління.

Мета шкільного екологічного клубу – виховання екологічно свідомих людей шляхом передачі знань та організації практичної природоохоронної діяльності, спрямованої на формування екологічно доцільних умінь та навичок.

Тому впровадження та робота екологічних клубів у школах сприяють підвищенню рівня знань членів клубу. Ця обізнаність поширюється через різноманітні заходи, організовані клубами та гуртками. Окремі теми занять використовуються як теми для учнівської дослідницької роботи, а результати цих робіт є основою для виступів на практичних заняттях, участі в конференціях та конкурсах різного рівня. Знання про навколишнє середовище та шляхи його захисту допомагають виховати екологічно свідомих молодих людей, які накопичуватимуть та зберігатимуть знання та досвід, отримані в гуртках та клубах та

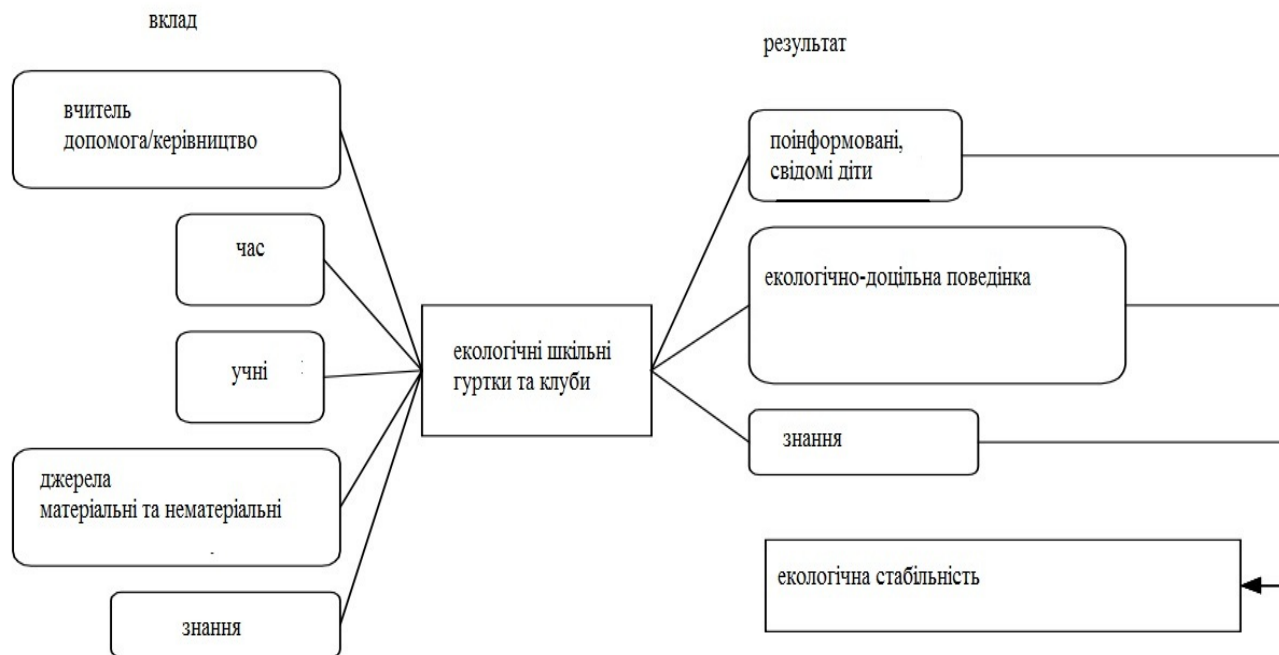

Рис. 1. Принцип роботи шкільних екологічних гуртків або клубів

використовуватимуть і передаватимуть ці знання своїй родині та друзям [1, с. 140].

На рис. 1 схематично представлено принцип роботи шкільних екологічних гуртків або клубів, необхідні компоненти для успішної роботи гуртка або клубу та очікувані результати їх роботи [3].

Отже, однією з основних умов успішної роботи клубу або гуртка є знаючий та завзятий вчитель, який сприятиме взаємодії учнів та забезпечить їхню активність, цілеспрямовані і зацікавлені учні, батьки та адміністрація школи. Результатом діяльності гуртка або клубу є поінформовані та свідомі діти, які практикують екологічно доцільну поведінку і таким чином сприяють екологічній стабільності суспільства [6, с. 41].

Екологічні гуртки та клуби дають учням можливість закріпити матеріал, викладений на уроках у школі, або вивчити додатковий матеріал. Викладачі мають можливість працювати з групами учнів упродовж тривалого періоду часу, що дає змогу членам екологічних клубів поглибити знання екологічного матеріалу, передбаченого програмою, який з огляду на обмеженість часу, відведеного шкільною програмою, був не досить висвітлений на уроці.

Так, шкільною навчальною програмою, впровадженою в провінції Онтаріо, передбачається низка тем екологічного спрямування, необхідних для засвоєння учнями в курсі вивчення природничих дисциплін. Однак, враховуючи значний обсяг матеріалу, необхідного для вивчення на уроках, та брак часу, адміністрацією шкіл було запропоновано викладати частину матеріалу в шкільних гуртках та клубах, і у такий спосіб дати учням можливість розширити свої знання та удосконалити вміння і навички.

В умовах екологічного гуртка або клубу, на думку освітян Канади, учням потрібно створювати такі умови, які б дали їм можливість максимально зрозуміти довкілля та їх зв'язок з ним. Так, Р. Хадсон, наприклад, вважає, що під час вивчення довкілля слід застосовувати науковий метод, який дасть можливість не тільки вивчити довкілля, але й навчити молодих людей навичок критичного мислення та аналізу. Такий підхід максимізує розвиток пізнавальних здібностей дітей. Дослідженням, здійсненим Г. Вівер, було встановлено, що більшість учнів надають перевагу саме практичній діяльності або роботі в лабораторіях [11, с. 461].

З огляду на все вищезазначене більшість шкіл Канади пропонують учням усіх вікових категорій від молодших до старших класів (К-12) долучатись до роботи різноманітних клубів та гуртків. Позакласні освітні програми для учнів сприяють залученню учнівської молоді до вивчення природи та активної діяльності у довкіллі, дають їм змогу на практиці спробувати щось нове та розширити власний світогляд у межах екологічно безпечного середовища. Вони є важливими для

всебічного розумового, фізичного та духовного розвитку учня. Відмінною рисою програм гуртків та клубів є їх варіабельність і те, що вони передбачають приблизний обсяг знань, умінь і навичок, якими мають оволодіти школярі. Педагогічна доцільність програм і методів роботи в гуртках та клубах пов'язана з такими віковими особливостями підлітків, як допитливість, чутливість, прагнення до самоосвіти, самостійність, свідоме спрямування уваги на певні об'єкти, спостережливість, інтерес до динамічних процесів, бажання спілкуватися з живими об'єктами, абстрактне мислення, швидке оволодіння вміннями і навичками тощо.

Для прикладу розглянемо досвід роботи гуртка Зелена Команда (англ. Green Team), впроваджений середньою школою LCC (англ. Lower Canada College) в Монреалі, провінція Квебек. Акцент у роботі гуртка Зелена Команда робиться на розробці та вивченні конкретних шкільних проєктів, які підтримують концепцію стійкого розвитку. До проєктів цього гуртка, наприклад, належать створення енергоєфективної теплиці та впровадження енергозберігаючих технологій у школі. Екскурсії, що проводяться цим гуртком до центру сталого розвитку Терра-Перма (англ. Terra Perma) та місцевої пасіки, дають змогу учням ознайомитись з їх структурою та екологічно доцільною діяльністю [5].

Екологічний клуб школи Бейвью Глен (Bayview Glen) в Торонто зосереджується на ознайомленні шкільної громади з екологічними проблемами сьогодення, а також інформує учнів про шляхи простої інтеграції отриманих знань у повсякденне життя з метою зміни останнього на краще. Учні отримують інформацію з екологічних питань за допомогою різних ресурсів, таких як шкільна газета, відеоролики, анонси майбутніх заходів та сторінки мікроблогів. Екологічний клуб має на меті поширити екологічну обізнаність учнів [2].

Екологічний клуб у середній школі Північний Парк (North Park Secondary School) в Брамptonі, провінція Онтаріо, залучає членів клубу до широкого спектра природоохоронної діяльності. Заходи, які пропонує клуб, охоплюють прибирання школи та прилеглих до неї територій, збір та сортування різноманітних відходів на кшталт паперу, пластику та токсичного електронного брухту. Також вони впроваджують у життя такі ініціативи, як «День без покупок», «Я віддаю сорочку», «Принеси в клас рослину», «Святкування дня Землі», «Продаж екобезпечних багаторазових пластикових пляшок», «Друге життя коробок від піци», «TerraCycle – Переробка непереробного», «Друге життя коробок від соку», посадка дерев та рослин тощо. Окремим важливим напрямом роботи клубу є організація численних походів до лісу, природних парків та місцевих водойм, екскурсій до екоцентрів і музеїв. Діяльність клубу планується, обговорюється та висвітлюється на відповідних збо-

рах, нарадах, засіданнях та конференціях клубу, а також відображається в соціальних мережах на відповідних сторінках клубу [7].

На основі здійсненого аналізу роботи екологічних гуртків та клубів у середніх школах Канади можемо зазначити, що заняття в гуртках та клубах сприяють підвищенню інтересу школярів до природоохоронної діяльності, розширенню знань учнів у цій сфері та прищепленню навичок екологічно доцільної поведінки. Відмінною особливістю роботи в гуртках та клубах є те, що заняття передбачають не тільки вивчення теоретичного матеріалу, вони також орієнтовані на розвиток практичних умінь і навичок самостійної експериментальної та дослідницької діяльності учнів.

Робота в гуртках та клубах виконує пізнавальну, розвиваючу та виховну функції. Сутність пізнавальної функції полягає у формуванні та удосконаленні навичок дослідницької діяльності, інтелектуальних умінь, планування своєї діяльності, застосування комунікативних та презентаційних навичок. Реалізація розвиваючої функції діяльності гуртків та клубів передбачає сприяння розвитку логічного мислення та уваги школярів, уміння оцінювати ними стан місцевих екосистем, формуванню навичок самостійної роботи з різноманітними джерелами інформації та розвитку творчих здібностей учнів. Виховна функція гуртків та клубів реалізується шляхом посилення контактів учнів з природою, шляхом розвитку навичок колективної роботи та формування екологічної культури і відповідального ставлення до людей та довкілля.

Гурткова робота в середніх школах Канади відбувається з урахуванням принципів добровільності (у гурток чи клуб приймаються всі бажаючі), взаємоповаги (учні поважають, підтримують і допомагають один одному), науковості (матеріал, який використовується на заняттях, має наукове підґрунтя), принцип доступності матеріалу і його відповідності віку учня, принцип практичної значущості отриманих знань у повсякденному житті школярів та принцип краєзнавства (використання краєзнавчого підходу до вивчення довкілля) [4].

Іншими важливими та ефективними осередками здійснення неформальної екологічної освіти на сучасному етапі в Канаді є природні парки, центри, ботанічні сади, музеї тощо, що діють по всій країні і здійснюють заходи в сфері охорони природи, пропонуючи моделі, за допомогою яких природоохоронні проблеми вирішуються на практиці.

Питання важливості екологічної освіти в межах ботанічних садів та природних центрів з метою подолання проблеми втрати біологічного різноманіття та розвитку системи ціннісних орієнтацій та екологічної культури стали ключовими питаннями таких міжнародних стратегій, як «Порядок денний на XXI століття» (1992), «Глобальна стратегія з біологічного різноманіття» (1992), «Конвенція

з біологічного різноманіття» (1993), «Міжнародний порядок денний зі збереження для ботанічних садів» (2000), «Глобальна стратегія зі збереження рослин» (2002) та ін.

Ботанічні сади, природні парки та центри виконують освітню функцію у відповідності до освітніх рекомендацій, розроблених Міжнародною організацією зі збереження ботанічних садів (англ. Botanic Gardens Conservation International) на основі матеріалів міжнародних конгресів, самітів та конференцій зі збереження біологічного різноманіття та сталого розвитку спеціально для природоохоронних установ.

Відповідно до цих рекомендацій основними завданнями, які стоять перед такими осередками позакласної екологічної освіти, як ботанічні сади та природні парки і центри країни, є розвиток вищезгаданих закладів як центрів екологічної освіти та сталого розвитку, які матимуть гарно сплановані програми з екологічної освіти та відповідний навчальний матеріал; працевлаштування кваліфікованих фахівців та створення освітніх секцій та відділів у межах організаційної роботи; розвиток стратегій екологічної освіти з наголосом на меті останньої та на методах і формах роботи з попереднім визначенням моделей поведінки, ставлень та соціальних змін, необхідних для досягнення мети; розвиток ботанічних садів як допоміжних закладів для шкіл у здійсненні екологічної освіти учнів; забезпечення гнучкості освітніх програм з урахуванням вікових та етнокультурних відмінностей учнів; визначення тем освітніх програм, пов'язаних з місцевим та регіональним навколишнім середовищем; використання освітніх програм з метою підвищення рівня усвідомлення людиною ролі ботанічних садів та природних парків у процесі створення природних «оазисів» на урбанізованих територіях; здійснення оцінки освітньої діяльності з метою визначення рівня ефективності її впливу на свідомість та рівень екологічних знань відвідувачів [8, с. 98].

З метою розвитку ботанічних садів, природних парків, музеїв, зоологічних парків та природних центрів як позашкільних закладів неформальної екологічної освіти, що здійснюватимуть допомогу школам у сфері формальної екологічної освіти учнів, передбачається співпраця з державними та місцевими відділами освіти з метою впровадження ідей сталого розвитку в шкільні навчальні програми, співпраця з учителями шкіл з метою заохочення учнів до відвідування ботанічних садів та центрів, спільна розробка у співпраці з адміністрацією шкіл навчальних програм з екологічної освіти, що відповідають шкільній навчальній програмі, та визначення тем освітніх програм і заходів закладу, які були б споріднені та пов'язані з місцевим навколишнім середовищем [8, с. 99].

Для ефективного досягнення освітніх цілей природні парки та центри Канади мають ретельно роз-

роблені спеціальні виховні та навчальні програми для дітей різних вікових груп. Освітні програми, які діють на території центрів та парків, пропонують учням отримати інформацію під час спеціальних занять, практичним шляхом зробити власні відкриття та здійснити прогулянку у природному ландшафті і, як результат, справді спрямовані на екологічне виховання учнів шкіл, підвищення рівня екологічної освіченості та на формування системи поглядів і переконань, які сприяють гармонійному розвитку екологічної культури особистості.

Діяльність численних громадських природоохоронних організацій та об'єднань, екологічних програм і проєктів також позитивно впливає на процес розбудови неформальної екологічної освіти в Канаді і спрямована на виховання екологічно свідомих громадян.

Однією з найвідоміших громадських природоохоронних організацій, заснованих у Канаді, є Грінпіс. Грінпіс (англ. Greenpeace, у перекладі – «зелений світ») – міжнародна природоохоронна організація, що заснована в 1971 р. у Канаді. Основне завдання організації – сприяти екологічному відродженню і привертати увагу людей і влади до збереження природи. Інший напрям роботи громадської організації здійснюється в сфері екологічної освіти, переважно в галузі охорони біорізноманіття [4].

Нині в Канаді також є міжнародні, регіональні і місцеві дитячі екологічні організації, цілями яких є об'єднання юних громадян, які беруть участь у вирішенні екологічних проблем і природоохоронній діяльності.

Однією з найпопулярніших молодіжних організацій Канади є Канадська скаутська асоціація (Scouts Canada). Асоціація пропонує програми для молоді віком від 5 до 26 років, метою яких є виховання успішного та відповідального молодого покоління. Питання збереження навколишнього середовища є одним з пріоритетів скаутингу та є ключовим елементом у розвитку відповідальних громадян. Завдяки скаутингу молоде покоління має можливість вибудувати стосунки з природою. Природа – це дослідницький майданчик для скаутів, місце для нових відкриттів, відправний пункт у «великі пригоди» та місце, де молодь здобуває лідерські навички, ведучи своїх ровесників на змістовні пригоди на свіжому повітрі.

Дослідження докільця відіграє значну роль у скаутському русі з моменту його заснування. Нині скаути Канади пропонують екологічні програми для всіх вікових груп: від наймолодших скаутів «Бівер» до найстарших скаутів «Ровер». Скаути всіх вікових груп залучені до різноманітних видів діяльності, які сприяють вивченню докільця та підтримують проєкти екологічних служб. Ці програми виховують любов до навколишнього середовища та розвивають почуття відповідальності, яке має зберегтися у них упродовж усього життя [9].

Скаути виступають за те, що треба «вчитися на практиці». Вони виходять за межі простої посадки дерев чи прибирання парків та з'ясовують, чому потрібно вживати природоохоронних заходів, знаходять нові способи опікування Землею.

Програма Скаутів Канади має назву Канадський шлях. Починаючи з 2013 року скаути Канади розпочали активізацію цієї програми. Беручи за основу резолюції Всесвітньої організації скаутського руху (англ. World Organization of the Scout Movement), викладені у Всесвітній програмі скаутської молодіжної програми, були розроблені програми, що відповідали потребам сучасної молоді. Проєкт офіційно був запущений у вересні 2016 року. Розширюючи можливості молодіжного лідерства, ця всебічна та всеохоплююча програма пропонує молоді можливість випробувати щось нове. Очолюючи власну діяльність, яка в канадському скаутингу має назву «пригоди» (англ. adventures), скаутська молодь розвивається у впевнених та здібних людей, краще підготовлених до успіху у світі.

Навчальні матеріали скаутів Канади щодо навколишнього середовища містять захопливі та цікаві факти про природу. Дидактичний матеріал природоохоронного змісту розроблений у вигляді спеціальних карток, які мають назву «картки маршруту» (англ. "Trail Cards"), що містять інформацію щодо конкретних видів діяльності, до яких будуть залучені скаути відповідно до їхньої вікової групи. Кожна картка описує зміст, форми та методи певного виду пізнавальної діяльності та чітко спрямовує скаутів на конкретний вид діяльності. У скаутингу молодь вчать бути позитивними та розвивають такі якості, як доброта і відповідальність, з метою створення кращого світу. Водночас скаутська молодь виказує сильне почуття громадянської відповідальності та екологічної обізнаності [9].

Іншою недержавною організацією Канади, яку очолює молодь, є організація «Стала молодь Канади» (англ. Sustainable Youth Canada (SYC)). До заснування SYC наявні молодіжні екологічні організації та групи були ізольовані та розкидані по всій країні. Невеликі індивідуальні групи з питань сталого розвитку в основному не підтримували взаємозв'язок. Існував певний ризик, що окремі голоси учнівської молоді могли бути непочутими. Окремі учні або студенти, зацікавлені у сталому розвитку, не знали, з чого почати свою діяльність, крім того, їм бракувало доступу до засобів досягнення сталого розвитку в кожному регіоні. Невеликі розміри екологічних груп обмежували сферу молодіжних ініціатив та робили окремі групи вразливими та неповноцінними без потенційних можливостей доступу до загальнонаціональної мережі освітніх заходів, співробітництва з міністерствами освіти та державними установами. Це не сприяло масштабним змінам як на місцевому, так і на

загальнонаціональному рівнях. Загалом, молоді в Канаді не вистачало спільної платформи, на якій можна було би поділитися ідеями, досвідом та об'єднатись у сприянні сталому розвитку [10].

Тому для об'єднання та максимізації спільної діяльності середніх шкіл і університетів, клубів та ініціативних груп після досягнення сталого розвитку, які раніше діяли окремо по всій країні, і була створена SYC. Вона сприяє розвитку спільної ідентичності шляхом створення платформи для обміну інформацією, діалогу та планування спільних дій. Метою цієї організації є об'єднання учнів середніх шкіл та студентів університетів Канади на основі спільного інтересу до сталого розвитку. З моменту заснування SYC у 2014 р. діяльність цієї організації поширилась на всю Канаду, охопила учнів середніх шкіл та студентів університетів у таких містах, як Ванкувер (провінція Британська Колумбія), Едмонтон та Калгарі (провінція Альберта), Торонто, Оттава, Ватерлоо та Тандер-Бей (провінція Онтаріо), Вінніпег (провінція Манітоба).

SYC став рухом, який швидко поширюється завдяки зростаючій мережі приєднаних регіонів по всій країні. SYC має на меті створити об'єднану загальнонаціональну спільноту молоді, яка обговорює проблеми та вживає заходів для досягнення сталого розвитку. Під керівництвом молоді регіональні комітети SYC по всій Канаді здійснюють власні освітні та практичні ініціативи, які об'єднують усіх членів організації з можливостями, орієнтованими на досягнення стійкого розвитку у регіонах. Діючи як об'єднуюча організація, SYC розширює можливості окремих учнів, студентів та молодіжних груп для досягнення змін, надаючи спільну платформу, яка дає змогу молоді проводити місцеві заходи, практичні ініціативи та збирати кошти для впровадження екологічної, соціальної та енергетичної стійкості [10].

Висновки. Завершуючи аналіз, характеристику та огляд неформальної екологічної освіти учнів середніх шкіл Канади, можемо стверджувати, що неформальна екологічна освіта учнів Канади здійснюється як в умовах школи в позаурочний час у гуртках та клубах, так і в розгалуженій мережі установ позашкільного виховання, а саме на базі природних парків та центрів, ботанічних садів, музеїв, зоопарків, громадських організацій, які мають можливість стати зразками втілення ідей охорони навколишнього середовища та пропонують шляхи впровадження останніх у життя.

Основною метою неформальної екологічної освіти Канади є залучення молодого покоління до

вивчення й охорони природи країни та її ресурсів і формування екологічно доцільної поведінки. Встановлено, що неформальна екологічна освіта учнів середніх шкіл характеризується зростанням активності останньої, взаємодією зі школами, відповідністю провінційним та територіальним шкільним навчальним програмам, зв'язком з місцевими, регіональними та глобальними екологічними проблемами, орієнтацією на краєзнавство, тісним співробітництвом з численними природоохоронними організаціями та врахуванням рішень міжнародних конференцій, конгресів та нарад із впровадження та розвитку екологічної освіти, що проводяться під егідою ЮНЕСКО, – ЮНЕП та ООН. З метою підвищення екологічної свідомості та формування екологічно доцільної поведінки учнів акцент у позаурочні часи робиться на практичній природоохоронній діяльності, що сприяє розширенню світогляду, стимулює саморозвиток та самореалізацію та формує учнів як особистість.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Aho L. The Theoretical and Practical Basis for Environmental Teaching and Learning for Sustainable Development. *Environmental Education for Sustainability: Good Environment, Good Life*. 1998. P.133–147.
2. Bayview Glen. URL: <https://www.bayviewglen.ca/clubs-activities> (дата звернення: 10.01.2020).
3. Environmental Clubs at Elementary Schools URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.506.2568&rep=rep1&type=pdf> (дата звернення: 14.01.2020).
4. Greenpeace Canada. URL: <https://www.greenpeace.org/canada/en/> (дата звернення: 12.01.2020).
5. Lower Canada College URL: <https://www.lcc.ca/> (дата звернення: 14.01.2020).
6. Murphy S. *Environmental Resource Studies Courseware*. Waterloo : University of Waterloo, 2000. 203 p.
7. North Park Secondary School. URL: https://mobile.twitter.com/npss_ecoclub (дата звернення: 14.01.2020).
8. Pop O. Yu. Non-formal Environmental Education in Canada: the Role of Outdoor Educational Establishments. *European Applied Sciences*, June, 2013, 1 (2). P. 97–99.
9. Scouts Canada. URL: <https://www.scouts.ca/programs/canadian-path/about/environmental-stewardship.html> (дата звернення: 10.01.2020).
10. Sustainable Youth Canada. URL: <https://www.sustainableyouthcanada.com/> (дата звернення: 12.01.2020).
11. Weaver G. Strategies in K-12 science instruction to promote conceptual change. *Science Education*, vol. 82, Issue 4, P. 455–472.